

kolumni

Erityishuolto ei ole erikoissairaanhoitoa

Pertti Rajala
on Satakunnan
erityishuoltopiirin
kuntayhtymän johtaja.

Keskustelu kunta- ja palvelurakenteesta käy kiivaana. Puitelaki tulee ilmeisesti perin väljänä, mutta se tulee. Merkittävimmät päätökset palvelujen organisoinnista tehdään kuitenkin kunnissa.

Samanaikaisesti kuntarakenneuudistuksen kanssa viedään eteenpäin kehitysvammalain ja vammaispalvelulain yhdistämistä. Siinä on tullut esiin ajatus myös kuntayhtymärakenteen uudistamisesta. Johtoajatuksena on ollut koota ne suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Esillä on ollut ajatus purkaa erityishuoltopiirit tai ainakin lakkauttaa ne ns. pakkokuntayhtyminä. Niitä on myös ehdotettu liitettäväksi hallinnollisesti sairaanhoitopiireihin.

Sana ”pakkokuntayhtymä” kuulostaa pahalta. Vapaaehtoisuutta korostavana aikana pakko tuntuu vanhanaikaiselta. Suomessa jokaisen kunnan on lakien mukaan kuuluttava jäsenenä maakuntaliittoon, sairaanhoitopiiriin ja erityishuoltopiiriin. Tosin kuntayhtymien palveluja ei tarvitse käyttää, ja jos niitä ei käytä, kunnalle ei myöskään koidu jäsenyydestä kustannuksia.

Kun uutta kuntarakennetta ja tulevien peruskuntien yhteistoimintaa mietitään, kannattaisi perusteellisesti pohtia, voisiko nykyisiä yhteistyörakenteita hyödyntää. Vahvatkin peruskunnat tarvitsevat yhteistoimintaa monien pienryhmien sosiaalipalveluiden järjestämiseksi.

Peruskuntamallissa on esitetty 20 000–30 000 asukkaan kuntia. Tämän kokoiset kunnat ja vielä jopa yli 50 000 asukkaan kunnatkin tarvitsevat yhteistyötä voidakseen turvata kehitysvammaisten ja muiden ymmärtämisessä, oppimisessa ja kommunikoinnissa tukea tarvitsevien palvelut. Palvelujen käyttäjille on tärkeää, että nämä palvelut ovat saatavissa maakunnallisina. Jos alan erityisosaaminen siirtyisi esimerkiksi yliopistollisiin keskussairaaloihin, palveluiden saatavuus huonontuisi nykyisestään.

Olipa kuntarakenne millainen hyvänsä, tarvitaan myös maakunnallisia kehitysvammaisten palvelukotiyksiköitä, joissa eri tavoin vaikeavammaiset tai haastavasti käyttäytyvät ihmiset voivat asua. He tarvitsevat paljon apua ja tukea ja heidän tukemisekseen henkilöstöllä pitää olla erityisosaamista. Yksiköitä tarvitaan myös kuntouttavan hoidon ja tilapäishoidon järjestämiseksi.

Kunnilla voi olla myös muita maakunnallisia sosiaalipalvelujen yhteistyötarpeita esimerkiksi lastensuojelussa, muissa vammaispalveluissa ja sosiaaliasiamestoinnissa. Erityishuoltopiirit voisivat hoitaa näitä tehtäviä. Erityishuoltopiiriin liittäminen osaksi sairaanhoitopiiriä voi olla jossain päin Suomea toimiva ratkaisu. Hallinto sinällään ei kuitenkaan saa olla itsetarkoitus, vaan taloudelliset ja tarkoituksenmukaiset palvelut.

Erityishuolto on aivan eri asia kuin erikoissairaanhoito. Jos erityishuoltopiirit liitetään osaksi sairaanhoitopiirejä, niille pitää vähintään taata itsenäinen budjetti- ja toimintavalta.